

Hyvän mielen kunta
Välbefinnande i kommunen
Hankesuunnitelma

MIELI Suomen Mielenterveys ry
MIELI Psykisk hälsa Finland rf

31.08.2021

Projektinnumero: 5500M-SOTE.0004.03

Sisällysluettelo

1	Hankkeen tarve.....	3
2	Kohderyhmä	4
3	Hankkeen tavoitteet	4
4	Toteutus.....	5
	4.1. Aikataulu	5
	4.2. Toimenpiteet.....	6
	4.3. Juurruttaminen ja integrointi	7
5	Tuotokset, tulokset ja vaikutukset	7
6	Hankkeen hallinnointi.....	8
	6.1. Hankkeen toimijat ja organisoituminen	8
	6.2. Hankkeen resurssit.....	8
	6.3. Viestintä	9
	6.4. Seuranta ja arviointi.....	9
	6.5 Riskit ja niihin varautuminen	10

Tiivistelmä

Hyvän mielen kunta -hanke suuntaa kuntien mielenterveystyötä vaikuttavampaan ja kustannusvaikuttavampaan sekä inhimillisesti kestävään suuntaan, kohti mielenterveyden edistämistä ja varhaisia toimia.

Hanke sijoittuu mielenterveyden edistämisen ja mielenterveysjohtamisen teemojen alle. Hankkeessa mielenterveysosaaminen ymmärretään laajasti, sisältäen päihdeosaamisen.

Tavoite on vahvistaa kunnan toimialojen yhteistyötä kuntalaisten mielenterveyden edistämiseksi. Tuloksena kunnilla on käytössään kokonaisuus siihen, kuinka kunnat voivat vahvistaa ja johtaa kunnan eri sektoreiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä ja toteuttaa yhdyspintatyötä hyvinvointialueen sekä järjestöjen kanssa mielenterveyden edistämiseksi ja päihdehaittojen ehkäisemiseksi.

Hanke kehittää kunnan poikkihallinnollista mielenterveysosaamista kunnan johtamisjärjestelmässä ja tuottaa käytännönläheisen työkalupakin. Hankkeessa kehitetään Kainuun sote-yhtymän johdolla malli siihen, kuinka tulevat hyvinvointialueet voivat tukea kuntien mielenterveyttä edistävää ja päihdeongelmia ehkäisevää työtä.

1 Hankkeen tarve

Suomalaisen hyvinvoinnin haasteet ovat muutoksessa. Mielen terveyden häiriöiden suhteellinen osuus suomalaisten tautitaakasta on pitkään ollut kasvussa, ja koronapandemia on lisäksi ajankohtaisesti lisännyt monien suomalaisten psyykkistä rasittuneisuutta.

Yhteiskunnan muutosten myötä hyvästä mielen terveydestä on tullut tärkeä voimavara, joka auttaa rakentamaan mielekästä elämää ja pärjäämään elämän haasteissa. Hyvä mielen terveys on myös resilienssiä, joka edistää päihteettömyyttä, kannattelee yksilön ja yhteisön kriiseissä sekä tukee ihmisten ja yhteisöjen tuottavuutta. Perusta mielen terveydelle luodaan jo lapsuudessa, minkä vuoksi tarvitaan riittävän varhaisia toimia.

Mielen terveystyön voimavaroista suurin osa kohdistuu myöhäisiin korjaaviin palveluihin, vaikka varsinkin mielen terveyttä edistävät, ehkäisevät ja varhaiset toimet on todettu kustannusvaikuttaviksi. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (hyte) on kuntien tehtävä. Myös hallituksen esityksessä uudeksi sote-lainsäädännöksi hyte jää edelleen pääosin kuntien tehtäväksi. Mielen terveyden edistäminen osana kuntien laajempaa hyte-työtä jää kuitenkin herkästi katveeseen, koska sen käytännön toteuttaminen vaatii erityisosaamista.

Sote-uudistuksen jälkeenkin hyte-työ on läpileikkaavaa, ja koskee kunnan kaikkia sektoreita. Ministeriöiden ja valtion sektorilaitosten tuottama tuki kunnille suuntautuu pääosin kunnan yhdelle sektorille. Kunnat kaipaavat tukea erityisesti poikkihallinnollisen mielen terveyden edistämisen kehittämiseen ja konkretisoimiseen. Käytännössä hyte-työtä toteuttavat kunnissa usein pitkälti järjestöt kuntien kumppaneina.

Poikkihallinnollisen mielen terveyden edistämisen vaikuttavuudesta on viime vuosikymmeninä syntynyt vankka tutkimusnäyttö. Kansainvälisesti tarkastellen paikallishallinnot ovat havahtuneet laajan, eri sektoreita yhdistävän mielen terveystyön mahdollisuuksiin. New Yorkin kaupungista alkunsa saanut Thrive-ohjelma on levinnyt muun muassa Lontooseen, Edinburgiin ja Amsterdamiin ja myös kaupunginosiin, kuten Lontoon Lambethiin. Thrive-ohjelman ideana on, että kukin paikka valitsee omien tarpeidensa mukaiset mielen terveyttä edistävät läpileikkaavat toimenpiteet ja toteuttaa niitä tavoitteellisesti.

Valtakunnallinen Hyvän mielen kunta –hanke suuntaa kuntien mielen terveystyötä vaikuttavampaan ja kustannusvaikuttavampaan sekä inhimillisesti kestävään suuntaan, kohti mielen terveyden edistämistä ja varhaisia toimia. Hankkeessa mielen terveysosaaminen ymmärretään laajasti, sisältäen päihdeosaamisen.

Aiemmat kokemukset

MIELI ry on toiminut mielen terveyden edistämisen ja mielen terveysosaamisen vahvistamisen keskeisenä asiantuntija- ja kehittäjäorganisaationa Suomessa 2000-luvulla.

MIELI ry on EU:n tasolla edelläkävijä poikkihallinnollisen mielen terveystyön edistämässä, ja vastasi EU:n terveysohjelmasta rahoitusta saaneen mielen terveyden yhteistoimintahakkeen ”Mental Health in All Policies” –työpaketista. Kansainvälisen roolinsa ansiosta MIELI ry voi hankkeessa tuoda ulkomailla hyväksi todettuja työmalleja suomalaisten kuntien käyttöön. Syksyllä 2021 MIELI järjestää erillirahoituksella, osana Suomen pohjoismaista puheenjohtajuuskautta, korkean tason konferenssin mielen terveyden edistämistä, mikä mahdollistaa kuntien osallistumisen pohjoismaiseen kokemusten vaihtoon.

Kaikki yhteiskunnan sektorit ja useimmat yhteiskunnalliset päätökset vaikuttavat mielen terveyteen, ja näitä vaikutuksia voidaan suurelta osin ennakoida. Silti mielen terveyden edistäminen ei kiinnity kiinteästi osaksi kunnan eri sektoreiden työtä eikä mielen terveysvaikutuksia arvioida etukäteen järjestelmällisesti. Tämä johtuu osittain siitä, että osaaminen ja työkalut puuttuvat. MIELI ry on kehittänyt yhdessä muutaman kunnan kanssa kunnan mielen terveyden edistämistyön tueksi Hyvän mielen kunta –konseptin. Se tukee kuntia arvioimaan mielen terveyttä edistävää työtään sekä tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämistarpeitaan.

Hankkeen asemointi

Hyvän mielen kunta –hanke asemoituu suomalaisen mielenterveystyön ja uuden mielenterveysstrategian toimeenpanon keskiöön. Hanke täydentää valtion ja tulevien hyvinvointialueiden tarjoamaa tukea kunnille. Hanke synnyttää valtakunnallisen osaamiskeskuksen, joka hankkeen aikana ja sen jälkeen tukee asiantuntemuksellaan ja työkaluillaan kuntia hyte-työhön kuuluvan mielenterveyden edistämisen toteuttamisessa.

Hanke tulee olemaan keskeinen *kansallisen mielenterveysstrategian* painopisteen ”mielenterveys pääomana” toteuttamisessa ja se tukee painopisteen ”hyvä mielenterveysjohtaminen” toteuttamista. Hanke tukee osaltaan myös *sote-uudistusta* vahvistamalla kuntien edellytyksiä toteuttaa mielenterveyden edistämistyötä. Hanke kehittää ja juurruttaa mielenterveysosaamista osaksi sote-uudistuksen jälkeistä hyte-työtä, ja täydentää Tulevaisuuden sote-keskus –hankkeita kunnissa ja hyvinvointialueilla. Hallituksen sote-lakien esityksen perusteluissa näkyy tarve tukea kuntien hyte-työtä sosiaali- ja terveydenhuollon siirryttyä pois kunnista. Hanke vastaa tähän tarpeeseen sekä kehittämällä kuntien mielenterveysosaamista että mallintamalla tulevien hyvinvointialueiden tukea kuntien hyte-työlle. Parhaimmillaan Hyvän mielen kunta –hanke tukee myös kunnan muun hyte-työn rakenteita ja toimintaa.

Hanke toimeenpanee Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030 – *valtioneuvoston periaatepäätöstä*. Hanke sisältää konkreettisia toimia, jotka vastaavat periaatepäätöksen johdannossa esitettyihin tavoitteisiin siirtää toiminnan painopistettä, vahvistaa eri toimijoiden keskinäistä yhteistyötä, lisätä ymmärrystä mielenterveyden merkityksestä hyvinvoinnille, tarjota ihmisille keinoja edistää mielenterveyttä sekä voimaannuttaa yksilöitä ja yhteisöjä heidän omista lähtökohdistaan käsin.

Hanke asettuu myös *koronapandemian henkisen jälleenrakennustyön* keskiöön ja tukee hallituksen exit-strategiaa. Pandemian aiheuttama psyykkinen kuormittuneisuus on luonut tarpeen toimiin, joilla voidaan tukea ihmisten ja yhteisöjen resilienssiä ja luoda uskoa tulevaisuuteen. Hanke tarjoaa kunnille käytännön työmenetelmiä edistää kuntalaisten mielenterveyttä ja luo hallinnonaloja yhdistävän viitekehyksen henkisen kriisinkestävyuden vahvistamiseksi.

Hyvän mielen kunta –hanke tutustuttaa suomalaiset kunnat myös paikallishallintojen kansainväliseen *Thrive-liikkeeseen* mielenterveyden edistämiseksi kunnan eri toimijoiden yhteistyönä.

Kainuu toimii hankkeessa pilottialueena hyvinvointialueen ja kuntien keskinäisen yhdyspintatyön ja verkostojohtamisen mallintamiseksi mielenterveyden edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön kentässä. Mallia tukee Itä-Suomen yliopiston kanssa tehtävä hyte-työn mittareiden kehittäminen (*HELLÄ-hanke*).

2 Kohderyhmä

Hyvän mielen kunta –hankkeen kohderyhmänä ovat kuntien ja sairaanhoitopiirien tai kuntayhtymien hyte-vastuuhenkilöt ja heidän esimiehensä (22 kunnan edustajat, n. 70 henkilöä). Kainuun osahankkeen kohderyhmänä ovat Kainuun kuntien ja kuntayhtymien hyte-vastuuhenkilöt ja heidän esimiehensä. Kehittäjäkumppaneina osahankkeessa ovat Pohjanmaan ja Pohjois-Savon hyvinvointialueet.

Hyvän mielen kunta –hankkeen välillisenä kohderyhmänä on hankkeeseen osallistuvien maakuntien ja kuntien väestö (noin 1,6 miljoonaa) ja erityisesti ne väestöryhmät, joissa mielenterveyden vahvistamisen tarve on suurin. Alueelliset painotukset perustuvat kuntien omiin tarveanalyysiin ja valintoihin.

3 Hankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on kuntalaisten mielenterveyden ja hyvinvoinnin vahvistuminen arkiympäristöissä ja asuinalueilla hallinnonalojen yhteistyöllä. Hankkeen taustalla on Mielenterveys kaikissa politiikoissa -lähestymistapa, joka lähtee ajatuksesta että kaikilla toimialoilla vaikutetaan

mielenterveyteen, kuten hyvinvointiin ja terveyteen. Kuntalaisten hyvä mielenterveys edistää puolestaan kunnan muiden sektoreiden tavoitteiden saavuttamista. Hanke tukee kuntiin jäävää hyvinvoinnin- ja terveydenedistämistyötä Hyvän mielen kunta –konseptilla. Kainuussa toteutettavalla osahankkeella on tavoitteena muodostaa käytännönläheinen ja kattava valikoima mielenterveyden edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön toimintamalleja kuntien käyttöön.

Alatavoitteet:

3.1 Kunnilla on käytössään kokonaismalli siihen, kuinka kunnat voivat vahvistaa ja johtaa kunnan eri sektoreiden hyte-työtä ja toteuttaa yhdyspintatyötä hyvinvointialueen sekä järjestöjen kanssa mielenterveyden edistämiseksi ja päihdehaittojen ehkäisemiseksi.

3.2 Kunnat ovat oppineet konkreettisia tapoja hyödyntää Hyvän mielen kunta –konseptia osana hyte-työtään ja niillä on käytössään Innokylään koottu työkalupakki mielenterveyden edistämiseksi.

3.3 Hankkeeseen osallistuvat kunnat edistävät mielenterveyttä tavoitteellisesti paikallisista tarpeista lähtien.

3.4 Syntyy mallinnus toimintatavoista, joiden avulla mielenterveyden edistäminen ja ehkäisevä päihdetyö vahvistuu osana kuntien eri sektoreilla ja yhdyspinnoilla toteutuvaa hyte-työtä sekä osana kunnan mielenterveysjohtamista.

3.5 Syntyy mallinnus kunnan ja hyvinvointialueen hyte-työn, sote-palvelujen sekä järjestöjen yhteistyön kokonaisuudesta ja sen johtamisesta mielenterveyden edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön alueella. Tarkastellaan mielenterveys- ja päihdepalvelujen hoidon ja palvelun saatavuutta, saavutettavuutta ja laatua osana Hyvän mielen kunta – mallia.

4 Toteutus

Hyvän mielen kunta –hankkeessa pilotoidaan konseptia kunnan mielenterveysjohtamisen ja eri sektoreiden välisen hyte-työn tukena sekä kehitetään sähköistä työkalupakkaa Innokylään käytännönläheiseksi välineeksi. Kokonaisuuteen sisältyy myös toiminta hyte-työn yhdyspinnoilla ja erityisesti sosiaali- ja terveystalvelujen, kunnan ja hyvinvointialueen hyte-työn sekä järjestöjen yhdyspinnassa. Toteutuksessa hyödynnetään MIELI ry:n yhdessä muutaman kunnan kanssa kehittämää Hyvän mielen kunta –konseptin ja sen sisältämää tarkistuslistaa.

Osana Hyvän mielen kunta –hanketta Kainuussa toteutetaan osahanke, jossa mallinnetaan maakunnan, kunnan ja muiden maakunnan alueen toimijoiden mielenterveyden edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön yhdyspintatyötä.

4.1. Aikataulu

	Hyvän mielen kunta
Esivaihe (touko-elokuu 2021)	Yhteydenpito kuntiin ja etupainotteisesti aloittavien kuntien tukeminen (mm. Pohjois-Savo, Vihti ja Rovaniemi). Tarkistuslistan kääntäminen ruotsiksi. Hankehenkilöstön rekrytointi ja hankerakenteiden luominen.
Vaihe 1 (syys-joulukuu 2021)	Toteutetaan alkukartoitus yhteistyökunnille. Työpajarakenteen luominen hankkeelle. Innokylän rakenteen suunnittelu ja luominen. Kuntien valtakunnallisen vertaiskehittämisen verkoston organisoiminen. Verkoston osallistuminen pohjoismaiseen konferenssiin. Kolmen maakunnan vertaiskehittämisen verkoston organisoiminen. Verkostojohtamisen koulutus. Hyvän mielen kunta -tarkistuslistan kommentointi ja edelleen kehittäminen Konseptin pilotoiminen (2-3 kunnassa).
Vaihe 2 (tammi-	Työkalupakin käyttöönotto ja ensimmäisten hyvien käytäntöjen kytkeminen pakkiin. Työkalupakin kokoaminen. Kuntien ja hyvinvointialueiden vertaisoppiminen.

kesäkuu 2022)	Esivalmistelua toimintamallien ja mallinnusten julkaisua varten. Hankeseminaarin toteuttaminen.
Vaihe 3 (elo-joulukuu 2022)	Työkalupakin kommentointi ja täydentäminen. Kuntien ja hyvinvointialueiden vertaisoppiminen. Toimintamallien ja mallinnusten kokoaminen ja jalkauttaminen kuntiin. Mallinnusten julkaisu Innokylässä. Hankeseminaarin toteuttaminen. Kootaan ehdotukset mielenterveystyön ja ehkäisevän päihdetyön osaamisen hyödyntämisestä loppuraportointia varten. Loppuarviointi.

4.2. Toimenpiteet

Hyvän mielen kunta –konseptia pilotoidaan ja sitä tukevaa tarkistuslistaa kehitetään 22 hankkeeseen osallistuvan kunnan kanssa osallistavan palvelumuotoilun avulla toimivaksi malliksi. Tarkistuslista sisältää yhdeksän osa-alueita, jotka kattavat kunnan hyte-työn kokonaisvaltaisesti ja eri tasoilla. Tarkistuslistan osa-alueet ovat:

- Strategia ja johtaminen
- Mielenterveyden on edistäminen koko kunnan tehtävänä
- Rajapinnat, yhteistyö ja kumppanuudet
- Näyttöön perustuva tieto ja toimintamallit
- Eri ikäryhmät on otettu huomioon mielenterveyden edistämässä
- Haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt on otettu huomioon mielenterveyden edistämässä
- Tiedon tarjoaminen
- Varhainen puuttuminen
- Hyvän mielen kunta –toiminnan seuranta ja arviointi

Pilotin aikana kunnan hyte-työn vastuutahot käyttävät listaa osana työnsä suunnittelua ja suuntaamista. Lisäksi kunnan eri toimialojen hyte-yhteistyöelin tutustuu tarkistuslistaan ja hyödyntää sitä kunnan hyte-työn suunnittelussa ja linjaamisessa. Konseptia hyödynnetään kunnan poikkihallinnollisessa hyte-työssä ja yhdyspinoilla osana kunnan tavanomaista hyte-työtä. Konseptin tueksi kootaan Innokylään digitaalinen työkalupakki kuntien käyttöön soveltuvista mielenterveyttä edistävästä toimintamalleista.

Hyvän mielen kunta –pilotoinnissa ja yhteiskehittämisessä on keskeisessä roolissa kuntien keskinäinen yhteistyö ja vertaisoppiminen. Pilotointiin osallistuvat kunnat muodostavat valtakunnallisen verkoston, joka kokoontuu säännöllisesti pääosin etäyhteyksillä kehittämään yhteisiä menetelmiä ja jakamaan kokemuksia. Valtakunnallisen verkoston lisäksi pilottikunnat muodostavat pienempiä vertaisoppimisen ryhmiä, joihin on koottu kehittämistyön näkökulmasta yhteen sopivat kunnat. MIELI ry koordinoi verkostomaista työskentelyä hankkeen aikana. Hankevalmistelussa on tunnistettu erityisesti pienten kuntien haasteet toteuttaa mielenterveyden edistämistä osana kunnan hyte-rakenteita. Tästä syystä koordinaatioresurssia suunnataan erityisesti tukemaan ja kehittämään pienten kuntien kehittämistyötä.

Hankkeen aikana luodaan järjestelmän vastapalautteen tuottamiseksi kunnille ja tietoa hyödynnetään hankkeen tulosten arvioinnissa ja loppuraportoinnissa.

Kainuun osahanke

Kainuun maakunta vastaa hankkeessa alueen toimijoiden mielenterveyden edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön yhdyspintatyön mallintamisesta sekä yhteiskehittää vertaisoppimista yhdyspintatyössä Pohjanmaan hyvinvointialueen ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kanssa.

Kainuun osahankkeessa mallinnetaan sitä, kuinka maakunnan asiantuntijuus ja rooli sote-järjestäjänä, kuntien hyte-työ, seurakunnat, järjestöt ja muut maakunnan olennaiset toimijat toteuttavat mielenterveyden edistämistä ja ehkäisevää päihdetyötä verkostomuotoisesti toimijoiden hyte-yhdyspinnalla. Tätä tuetaan toteuttamalla verkostojohdamisen koulutus. Mallinnus kattaa muun muassa eri toimijoiden roolit, tehtävät, vastuut ja asiantuntijuudet sekä niiden kytkennät toisiinsa ja sote-palvelujärjestelmään.

Mallinnuksessa jäsenetään verkostojohdamisen työtä eli minkäläisten toimintatapojen kautta verkostossa muodostetaan yhteiset tavoitteet sekä seurataan ja arvioidaan niitä. Lisäksi mallinnukseen sisällytetään tiedolla johtaminen mielenterveyden edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön kokonaisuudessa. Mallinnus toteutetaan Kainuussa, mutta sitä työstetään yhdessä Pohjanmaan ja Pohjois-Savon maakuntien kanssa ja siitä rakennetaan geneerinen malli, joka on sovellettavissa eri maakunnissa.

Kainuun mallinnus täydentää Kainuun HELLÄ-hanketta (Tulevaisuuden sote-keskus –ohjelma) ja KaRa-hanketta (rakennuudistus). Jälkimmäiseen sisältyy Itä-Suomen yliopiston kanssa toteutettava osio, jossa kehitetään vaikuttavan hyte-työn mittareita.

4.3. Juurruttaminen ja integrointi

Hankkeessa kunnat ja hyvinvointialueet kiinnittävät Hyvän mielen kunta –konseptia osaksi kunnan hyte-työn pysyviä toimintakäytäntöjä ja rakenteita. Samalla kunnat vakiinnuttavat sektoreiden välisiä toimintakäytäntöjä poikkihallinnollisen mielenterveyden edistämisen ja laajemman hyte-työn tueksi. Lisäksi syntyy alueellinen mallinnus (Kainuun osahanke), joka tukee hyvinvointialueiden ja kuntien yhdyspintatyötä tulevaisuudessa. Projektioorganisaatio tarjoaa tukea ja työnohjausta juurruttavaan työhön sekä kokoaa vaikuttavuus- ja kustannusvaikuttavuustietoa juurruttamisen tueksi.

Osana hanketyötä mielenterveysosaaminen vahvistuu kunnissa ja hyvinvointialueilla organisaatioiden eri tasoilla mukaan lukien luottamushenkilöt sekä ylin johto, keskijohto, esihenkilöt ja henkilöstö kunnan eri sektoreilla. Innokylään koottava työkalupakki konkretisoi mielenterveyden edistämisen sisältöjä. Osaamisen vahvistuminen ja ymmärrys konkreettisista toimintamahdollisuuksista edistävät juurtumista.

Yhteiskehittäminen ja vertaisoppiminen osana hankekuntien verkostoa ovat tärkeä osa hanketyötä. Kokemusten vaihto ja verkosto tukevat juurruttamista, ja keskinäinen yhteydenpito on mahdollista myös hankekauden jälkeen. Hyvän mielen kunta –konseptia on työstetty aikaisemmin useissa Terve kunta –verkoston kokouksissa. Hankkeen aikana motivoidaan hankekuntia liittymään verkostoon ja verkostoa ottamaan mielenterveyden edistämisen säännöllisesti seurattavaksi aiheeksi.

Kuntia tuetaan siihen, että tulevaisuudessa mielenterveyden edistäminen on vakiintunut osa niiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelmia. Hankkeessa syntynyt osaaminen jää kuntiin, sillä työtä tekevät kuntien hyte-ammattilaiset osana perustyötänsä. Lisäksi kuntien käyttöön jää Innokylään koottu työkalupakki, joka on vapaasti hyödynnettävissä hankekauden jälkeen.

5 Tuotokset, tulokset ja vaikutukset

Tuotokset

- Dokumentoitu malli mielenterveyden tarkistuslistan hyödyntämisestä erilaisissa kunnissa ja esimerkkejä onnistuneesta käytöstä osana kuntien mielenterveysjohtamista
- Dokumentoitu malli maakunnan, kunnan ja muiden maakunnan alueen toimijoiden mielenterveyden edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön yhdyspintatyöstä
- Hyvän mielen kunta -työkalupakki Innokylään koottavana jäsenettynä kokonaisuutena, josta löytyvät polut konkreettisiin toimintamallien kuvauksiin

Tulokset

- Mielenterveyden edistäminen vahvistuu ja konkretisoituu osana kuntien hyte-työtä

- Yhteistyökuntien mielenterveyden edistämisessä painottuu poikkihallinnollisuus ja hyte-työ ulottuu usealle sektorille
- Hyte-työ kiinnittyy osaksi yhdyspintatyötä Pohjanmaalla, Kainuussa ja Pohjois-Savossa

Vaikutukset

- Kuntien valmiudet edistää mielenterveyttä osana kunnan hyte-työtä ja maakunnan yhdyspintatyötä vahvistuvat
- Kuntien valmiudet tunnistaa millä kaikilla osa-alueilla mielenterveyttä voi edistää vahvistuu
- Tietoisuus kuntien mahdollisuuksista edistää mielenterveyttä kasvaa
- Kokemusten vaihto kuntien välillä ja kansainvälisesti vahvistuu

6 Hankkeen hallinnointi

6.1. Hankkeen toimijat ja organisoituminen

Hanke on valtakunnallisesti kattava ja toimintaa on 12 maakunnassa. Hankkeeseen osallistuu kolme maakunta- aluetta ja 22 yksittäistä kuntaa. Hankkeeseen osallistuvat kunnat kattavat kolmanneksen Suomen väestöstä.

Hankkeen hallinnoija on MIELI Suomen Mielenterveys ry, joka on yli 120 vuoden ajan toiminut suomalaisen mielenterveystyön edelläkävijänä. MIELI ry on yleishyödyllinen valtakunnallinen kansanterveysjärjestö, johon kuuluu 55 paikallista mielenterveysseuraa. Perustamme työmme tutkittuun tietoon ja tuemme valtakunnallisen vuoteen 2030 ulottuvan mielenterveysstrategian toteutusta.

Hyvän mielen kunta –osiossa MIELI ry koordinoi kuntien vertaisoppimista, mallintaa tarkistuslistan käyttöä osana kunnan hyte-työtä sekä vastaa työkalupakin muodostumisesta Innokylään.

Hyvän mielen kunta -hankkeelle haetusta valtionavustuksesta osa ohjataan Kainuun sote-yhtymän käyttöön (14 henkilötyökuukautta). Kainuun osahanke vastaa hankkeessa maakunnan, kunnan ja muiden maakunnan alueen toimijoiden mielenterveyden edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön yhdyspintatyön mallintamisesta sekä koordinoi yhdyspintatyön sote-uudistusta tukevaa vertaisoppimista Pohjanmaan ja Pohjois-Savon alueiden kanssa.

Kukin hankekumppani nimittää alueeltaan yhteyshenkilön, joka osana omaa työtään vastaa yhteydenpidosta MIELI ry:n hankekoordinaatioon. Hankekumppaneiden kanssa sovitaan Hyvän mielen kunta -konseptin hyödyntämisestä paikallisesti tai alueellisesti hankkeen päätyttyä.

Hankkeelle muodostetaan ohjausryhmä hankepäällikön tueksi. Ohjausryhmään pyydetään edustajia Kuntaliitosta, Kainuusta, isosta kaupungista, maaseutukunnasta sekä kansalliseen mielenterveysstrategian toteuttamiseen liittyen edustajat myös STM:stä ja THL:stä. Hanke kannustaa kuntia osallistamaan kuntalaisia tarkistuslistan eri osioihin ja perustamaan kuntalaispaneeleita.

6.2. Hankkeen resurssit

Hanketta varten pystytetään hankeorganisaatio, jolla on omat työntekijänsä. Hankeorganisaatio koostuu seuraavista päätoimisista työntekijöistä: hankepäällikkö, koordinaattori ja viestijä. Hyvän mielen kunta -osiota varten Kainuun sote palkkaa päätoimisen koordinaattorin.

Hanketyöntekijöiden työpisteet sijaitsevat MIELI ry:n Helsingin toimitiloissa ja Kainuun sote-yhtymän toimitiloissa Kajaanissa.

Hankkeen kokonaisbudjetti on 465 000 € ja hanketta rahoittavat STM (80 %), MIELI ry (20 %) ja Kainuun osion osalta Kainuun sote (18 000 € eli 20 % osahankeeseen 90 000 euron budjetista). Hyvän mielen kunta –hankkeen saamaa valtionosuutta kanavoidaan Kainuun sote-yhtymälle 72 000 €. MIELI ry:n ja Kainuun sote ovat tehneet sopimuksen avustuksen siirrosta.

6.3. Viestintä

Hankkeen pääviesti on, että mielenterveys on myönteinen voimavara, jota on mahdollista vahvistaa käytännönläheisin keinoin.

Viestinnän keskeiset kohderyhmät ovat kuntien luottamushenkilöt, johtajat ja virkamiehet, eri alojen ammattilaiset kunnissa sekä kuntien ja sairaanhoitopiirien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuuhenkilöt. Väestö on välillinen kohderyhmä, ja yleisviestintä valtakunnallisten ja alueellisten tiedotteiden sekä mediayhteistyön ja –vinkkien kautta lisää hankkeen tavoitteiden tunnettuutta ja tukee kohderyhmille suunnattua viestintää.

Viestintäkanavina käytetään kuntien, sairaanhoitopiirien ja hyvinvointialueiden omia sisäisiä ja ulkoisia kanavia, kuntien ja alueiden verkostoitumis- ja tiedotustilaisuuksia, valtakunnallisia ja alueellisia tiedotteita ja mediayhteistyötä, ammatillisia lehtiä sekä sosiaalista mediaa.

Hyvän mielen kunta –hankkeen viesti yhteistyökuntien kanssa tehtävässä työssä on, että mielenterveyden edistäminen on koko kunnan tehtävä osana laajempaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.

Tukiviestit:

- Kunnan kaikkien sektoreiden toiminta vaikuttaa mielenterveyteen, ja asukkaiden hyvä mielenterveys tukee kunnan eri sektoreiden tavoitteiden saavuttamista.
- Mielenterveyden edistämisen työtä kunnassa koordinoivat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuuhenkilöt, mutta he eivät voi työskennellä tuloksellisesti ilman yhteistyötä muiden sektoreiden kanssa.
- Uudet työvälitteet auttavat vahvistamaan kuntalaisten mielenterveyttä osana kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä, sillä ne helpottavat strategisten linjausten tekemistä sekä työskentelyn painopisteiden ja käytännönläheisten keinojen valintaa.

Millaisia tuloksia viestinnällä tulisi saavuttaa?

- sitouttaa kuntien luottamushenkilöt, johtajat ja virkamiehet sekä eri sektoreilla toimivat ammattilaiset edistämään mielenterveyttä sekä ottamaan käyttöön hankkeen tarjoamat toimintamallit mielenterveyden edistämiseksi ja ylläpitämään niitä hankekauden jälkeen
- muuttaa kuntien luottamushenkilöiden, virkamiesten ja ammattilaisten sekä laajemmin väestön asenteita mielenterveyttä kohtaan voimavaralähtöisemmiksi ja saada heidät luottamaan, että mielenterveyttä voi vahvistaa
- tehdä hankkeen tuloksia tunnetuksi hankkeeseen osallistuneille yhteistyökumppaneille, hankkeen rahoittajalle sekä laajemmin yhteiskunnassa

6.4. Seuranta ja arviointi

Hanke arvioidaan sekä määrällisesti että laadullisen arviointisyklin avulla. Hankkeelle tehdään erillinen arviointisuunnitelma. Ohjausryhmä ohjaa seuranta- ja arviointia ja osallistuu tulosten vaatimien toimien ohjaukseen. Määrällinen arviointi perustuu tuotosten, tulosten ja vaikutusten arviointiin.

Hankkeessa toteutettavat työpajat kuntaverkostolle arvioidaan keräämällä palautetietoa osallistujilta. Kainuun osahankkeessa toteutettava verkostojohtamisen koulutus arvioidaan keräämällä palautetietoa koulutuksen aikana ja sen jälkeen. Tuloksia mitataan osaamisen vahvistumisena ja valmiutena siirtää sitä eteenpäin. Palautekysymykset ovat osin standardoituja mikä lisää tulosten vertailtavuutta, ja osin kullekin osiolla räätälöityjä. Palauteen keruu, joka toteutetaan sähköisesti verkossa, on osa hankkeen jatkuvaa laadunseuranta- ja mahdollistaa nopean puuttumisen laatu- ja toimintapisteisiin jo hankkeen aikana.

Laadullinen prosessiarviointi toteutetaan vuoden 2022 aikana. Hankkeen toimintaa arvioidaan silloin ohjausryhmän jäsenten, kuntien sidosryhmien ja henkilöstön kanssa. Prosessiarvioinnin pohjalta toteutetaan tarpeellisia korjaavia toimenpiteitä.

Loppuarviointia voidaan täydentää rahoittajan järjestämällä riippumattomalla ulkoisella arvioinnilla.

6.5 Riskit ja niihin varautuminen

Riskin kuvaus	Seuraus, jos riski toteutuu	Toimenpiteet riskin poistamiseksi tai pienentämiseksi	Vastuutaho
Henkilöstöriski	<p>Hankkeen toteuttamiseksi tarvittava osaaminen siirtyy muualle.</p> <p>Korvaavan henkilöstön koulutus vaatii aikaa ja syö hankkeen resursseja.</p>	<p>Henkilöstön vaihtuvuutta minimoidaan huolehtimalla työhyvinvoinnista. Toiminta dokumentoidaan huolellisesti, mikä tukee perehdyttämistä mahdollisissa henkilövaihdoksissa. Johtamisen ja tiimityön avulla varmistetaan, että useampi työntekijä on perehtynyt kuhunkin toimintakokonaisuuteen</p>	<p>Ohjausryhmä ja hankepäällikkö kiinnittävät huomiota työhyvinvointiin.</p> <p>Hankepäällikkö vastaa dokumentointikäytäntöjen ja perehdytysmateriaalien sisällöstä ja valvonnasta sekä tiimityön toteutumisesta.</p>
Etätyöskentelyn riski verkostossa	<p>Pandemian jatkuessa etätyöskentelyyn uuvutaan ja yhteistyökuntien sitoutuminen vähenee</p>	<p>Etätyöskentely työpajamuodossa toteutetaan laadukkaasti ja ammattimaisesti</p>	<p>Hankepäällikkö ja hanketyöntekijät</p>
Kuntatalouteen liittyvä riski	<p>Kuntasektorin työntekijöiden osallistuminen hankkeeseen vaikeutuu</p>	<p>Aiesopimuksin on sitoutettu kuntatyönantajia luomaan mahdollisuuksia henkilöstön osallistumiselle.</p>	<p>Hankepäällikkö sitouttaa kuntajohtoa hankkeen toteuttamiseen.</p>
Jatkuvuusriski	<p>Mielenterveysosaamisen levittäminen ja mielenterveysjohtaminen hyytyvät hankkeen loputtua</p>	<p>Toiminnan jatkuvuutta varmistetaan sekä kuntakohtaisilla kirjallisilla sopimuksilla että mallinuksilla ja juurruttamalla toiminta osaksi kuntien ja kuntayhtymien normaalia toimintaa.</p>	<p>Hankepäällikkö ja ohjausryhmä.</p> <p>Kuntien johto ja esimiehet.</p>